

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 16 kap. i strafflagen

Till lagutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 16 kap. i strafflagen (RP 71/2025 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för utlåtande till lagutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- expert Julia Höyhtyä, justitieministeriet
- polisöverinspektör Sami Ryhänen, inrikesministeriet
- polisinspektör Olga Larinkari, Polisstyrelsen
- räddningschef Seppo Uusinarkaus, Västra Nylands välfärdsområde
- jurist Jesper Thurin, Finlands Polisorganisationers Förbund rf
- arbetsmarknadsexpert Mikko Laine, Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry
- chef för juridiska ärenden Jarkko Pehkonen, Förbundet för Akutvård i Finland rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- social- och hälsovårdsministeriet
- Helsingfors tingsrätt
- Åklagarmyndigheten
- Finlands Brandbefälsförbund
- Finlands Avtalsbrandkårers Förbund rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Regeringen föreslår att det till strafflagens 16 kap. om brott mot myndigheter fogas nya straffbestämmelser om försvårande och störande av polis- eller larmverksamhet. Propositionen har som mål att stärka det straffrättsliga skyddet för personer som arbetar inom polisverksamheten, räddningsverksamheten och prehospital akutsjukvård och att på ett övergripande plan säkerställa att en samhällselig viktig verksamhet, det vill säga polis- och larmverksamheten, kan utföras störningsfritt. Bakgrunden till detta är att det i regeringsprogrammet finns utfästelser om att förbättra

Utlåtande FvUU 20/2025 rd

det straffrättsliga skyddet för förstavårdare och kriminalisera så kallat blåljussabotage. Syftet är att myndigheterna för den inre säkerheten och personalen inom prehospita akutsjukvård ska skyddas.

Förvaltningsutskottet anser det viktigt att de föreslagna bestämmelserna effektiviserar samhällets reaktion på våld mot och hot om våld mot personal inom polis- och larmverksamhet. Utskottet har redan tidigare påpekat att till exempel polisen, räddningsmyndigheterna och anställda inom prehospita akutsjukvård i allt större utsträckning utsätts för trakasserier och i allt högre grad också för våld när de utför lagstadgade uppgifter. Utskottet har ansett att utvecklingen är oroväckande och ser det som viktigt att se till att myndigheterna kan sköta sina uppgifter i alla situationer utan att säkerheten i arbetet äventyras (t.ex. FvUU 28/2022 rd och FvUB 19/2021 rd). Effektivare ingripande mot våld och hot främjar enligt utredning arbetarskyddet för polisens, räddningsväsendets och i synnerhet den prehospita akutsjukvårdens personal. Bestämmelserna gör det möjligt att effektivare ställa de personer som gör sig skyldiga till försvårande och störande av polis- eller larmverksamhet till straffrättsligt ansvar.

Enligt 16 kap. 3 a § i den föreslagna strafflagen är det straffbart att försvåra polis- eller larmverksamheten genom att förhindra eller väsentligt försvåra polis- eller larmverksamheten genom våld eller hot om våld mot en person som hör till personalen vid polisen, räddningsverksamheten eller den prehospita akutsjukvården. Det är också straffbart att olovligen tillägna sig, vålla betydande skada på eller hindra användningen av ett fortskaffningsmedel eller annan väsentlig utrustning som används inom polisverksamheten, räddningsverksamheten eller den prehospita akutsjukvården, om detta hindrar eller väsentligt försvårar verksamheten. Straffet för försvårande av polis- eller larmverksamhet föreslås vara fängelse i högst fyra år. I den föreslagna 16 kap. 3 b § i strafflagen kriminaliseras störande av polis- eller larmverksamhet. Det är en lindrigare gärningsform av det ovannämnda brottet. Straffet föreslås vara böter eller fängelse i högst sex månader. Utskottet anser att de föreslagna straffskalorna är motiverade. De straff som döms ut för klandervärt förfarande som riktar sig mot polis- och larmverksamhet bör vara tillräckligt stränga.

Strafflagens 16 kap. föreskriver att bland annat våldsamt motstånd mot tjänsteman (1 §), motstånd mot tjänsteman (2 §), hindrande av tjänsteman (3 §) och tredska mot polis (4 §) är straffbart. Tillämpning av bestämmelsen om våldsamt motstånd mot tjänsteman i 16 kap. 1 § förutsätter att det motstånd som avses i bestämmelsen riktar sig mot en tjänsteman, såsom en polisman, eller mot personal som kan jämföras med en tjänsteman, och att föremålet för motståndet är en tjänsteåtgärd som innefattar utövning av offentlig makt. Det särskilda straffrättsliga skydd som kan ges med stöd av bestämmelsen gäller utövning av offentlig makt, som hör till kärnan i myndigheternas verksamhet. Till den del en person som arbetar inom polis- eller larmverksamhet stöter på motstånd i en annan uppgift än en uppgift som innefattar utövning av offentlig makt, ska strafflagens allmänna bestämmelser tillämpas på gärningen. I rättspraxis har prehospita akutsjukvård i allmänhet inte ansetts innebära utövning av offentlig makt.

Bestämmelserna i lagförslaget överlappar delvis de gällande bestämmelserna. I motiveringen beskrivs de vanligaste tillämpningssituationerna jämfört med andra bestämmelser i strafflagen (inklusive lagkonkurrenssituationer). Exempelvis i en situation där förutsättningarna för tillämpning av bestämmelserna om våldsamt motstånd mot tjänsteman respektive försvårande av polis- eller larmverksamheten uppfylls ska den förstnämnda bestämmelsen tillämpas. Utskottet anser

Utlåtande FvUU 20/2025 rd

att den föreslagna kompletterande regleringen är motiverad, eftersom de nya bestämmelserna skyddar utförandet av uppgifterna också när verksamheten inte inbegriper utövning av offentlig makt eller polis- och larmverksamhet i allmänhet. Den föreslagna regleringen förtydligar rättsläget särskilt i fråga om förstavårdarna. Dessutom signalerar regleringen starkare än tidigare att våld mot personer som arbetar med samhällsviktiga arbetsuppgifter inte är acceptabelt, eftersom hotande och annat störande av verksamheten är oacceptabelt.

Den föreslagna regleringen skyddar polis- och larmverksamheten mot störningar. Polisverksamheten omfattar polisens operativa verksamhet inom polisens samtliga verksamhetsområden. Med larmverksamhet avses för sin del verksamhet som har krävt omedelbar verksamhet av polisen, räddningsväsendet eller den prehospitalkakutsvårdens samt deras olika räddningsuppdrag. Syftet är att skydda polisens, den prehospitalkakutsvårdens och räddningsverksamhetens operativa kärnverksamhet. Utskottet ser det som viktigt att bestämmelsen skyddar personalen vid räddningsverksamheten oberoende av om de deltar i verksamheten som en del av verksamheten vid välfärdsområdets räddningsverk, en avtalsbrandkår eller någon annan sammanslutning som är verksam inom räddningsbranschen. Regleringen skyddar också personalen inom den prehospitalkakutsvårdens oberoende av anställningsförhållandets art eller om tjänsten har lagts ut på en privat tjänsteleverantör.

Tillämpningen av den föreslagna regleringen förutsätter att polis- eller larmverksamheten förhindras eller väsentligt försvåras. Enligt motiveringen har brottet fullbordats när våld används eller hotas att användas, och detta hindrar eller väsentligt försvårar polis- eller larmverksamheten. Väsentligt försvårande förutsätter inte att till exempel ett larmuppdrag inte kan slutföras. Väsentligt försvårande behöver inte riktas mot ett visst pågående uppdrag. Genom den föreslagna bestämmelsen skyddas också polis- och larmverksamheten på ett allmänt plan. Förvaltningsutskottet betonar att bestämmelsen kan tillämpas trots att försvårandet inte är riktat mot ett visst larmuppdrag eller att uppdraget trots försvårandet kan slutföras. Tröskeln för att tillämpa bestämmelsen är således inte avsedd att vara onödigt hög. Utskottet konstaterar att våld eller hot om våld åtminstone väsentligt försvårar verksamheten i de flesta situationer.

Försvårande av polis- eller larmverksamhet ska enligt lagförslaget också vara att olovligt tillägna sig, vålla betydande skada på eller hindra användningen av ett fortskaffningsmedel eller annan väsentlig utrustning som används inom polisverksamheten, räddningsverksamheten eller den prehospitalkakutsvårdens, när gärningen hindrar eller väsentligt försvårar polis- eller larmverksamheten. Med väsentlig utrustning avses utrustning som är av betydelse för verksamheten, såsom vapen och andra maktmedelsredskap, släckningsredskap eller läkemedel. Enligt motiven avser bestämmelsen också polishundar. Att vålla betydande skada på exempelvis polishundar och polishästar är således straffbart som försvårande av polis- eller larmverksamhet.

Den föreslagna bestämmelsen i 16 kap. 3 a § i strafflagen skyddar enligt ordalydelsen personalen inom polis- och larmverksamheten. Enligt 2 mom. kan försvårandet av polis- eller larmverksamheten också riktas mot en person som på begäran av eller med samtycke av en person som hör till personalen vid polisen, räddningsverksamheten eller den prehospitalkakutsvårdens bistår vid polis- eller larmverksamheten. Sakkunniga har framfört att den personkrets som omfattas av regleringen också bör inbegripa till exempel Gränsbevakningsväsendets, Tullens och social- och hälsovårdens personal i vidare bemärkelse. En begäran eller ett samtycke kan enligt propositionsmo-

Utlåtande FvUU 20/2025 rd

tiven (s. 49) gälla utförandet av en enskild åtgärd, eller så kan det vara fråga om ett mer bestående samförstånd mellan myndigheter om att agera på en annan myndighets vägnar eller bistå en annan myndighet. I vissa gränsområden och glesbygdsområden har Gränsbevakningsväsendet till exempel en viktig roll när det gäller upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, och verksamheten sker i nära operativt samarbete med polisen. Poliser och gränsbevakare kan bilda patruller tillsammans, och Gränsbevakningsväsendet kan till exempel sköta övervakningen av terräng- och vattentrafiken. I sådana fall kan det i princip anses råda ett sådant samförstånd om uppgiftsfördelningen mellan dessa myndigheter att förutsättningarna för tillämpning av det föreslagna 3 a § 2 mom. uppfylls i praktiken.

De nya rekvisiten väntas i någon mån öka antalet fall som kommer att behandlas vid förundersökning, av åklagare och i domstolar. Också antalet anmälda vålds- och hotsituationer bedöms öka. Kostnaderna beräknas dock inte öka nämnvärt. Förvaltningsutskottet ser det som angeläget att alla myndigheter som deltar i straffprocesskedjan har tillräckliga resurser att klara av sina lagstadgade uppgifter.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottet föreslår

att lagutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 9.10.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mauri Peltokangas saf
vice ordförande Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Petri Honkonen cent
medlem Juha Hänninen saml
medlem Christoffer Ingo sv
medlem Mari Kaunistola saml
medlem Anna Kontula vänst
medlem Rami Lehtinen saf
medlem Mira Nieminen saf
medlem Saku Nikkanen sd
medlem Paula Werning sd
medlem Joakim Vigelius saf.

Sekreterare var

utskottsråd Henri Helo.